

صاحب امتیاز: بسیج دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی
مدیر مسئول: امین رضا آقایی میبیدی | سردبیر: سیدمحمدعلی مدرسی یزدی
ویراستار: سیدمحمدعلی مدرسی یزدی، مهیار ملکی | صفحه آرا: طیب دیزاین
اعضای هیئت تحریریه: علی ملکی، زهراسادات هاشمی نسب، علیرضا قاسم زاده،
هانیه خورشیدی

آنچه در خط ۵۷ می خوانید:

حضور در مذاکرات وین

۶ صفحه

سیاست خارجی در ایستگاه سیزدهم

۸ صفحه

سیگنال امید در بازار ارز

۱۰ صفحه

ژاپن و مسأله هسته‌ای ایران

تحلیل رسانه‌های ژاپنی

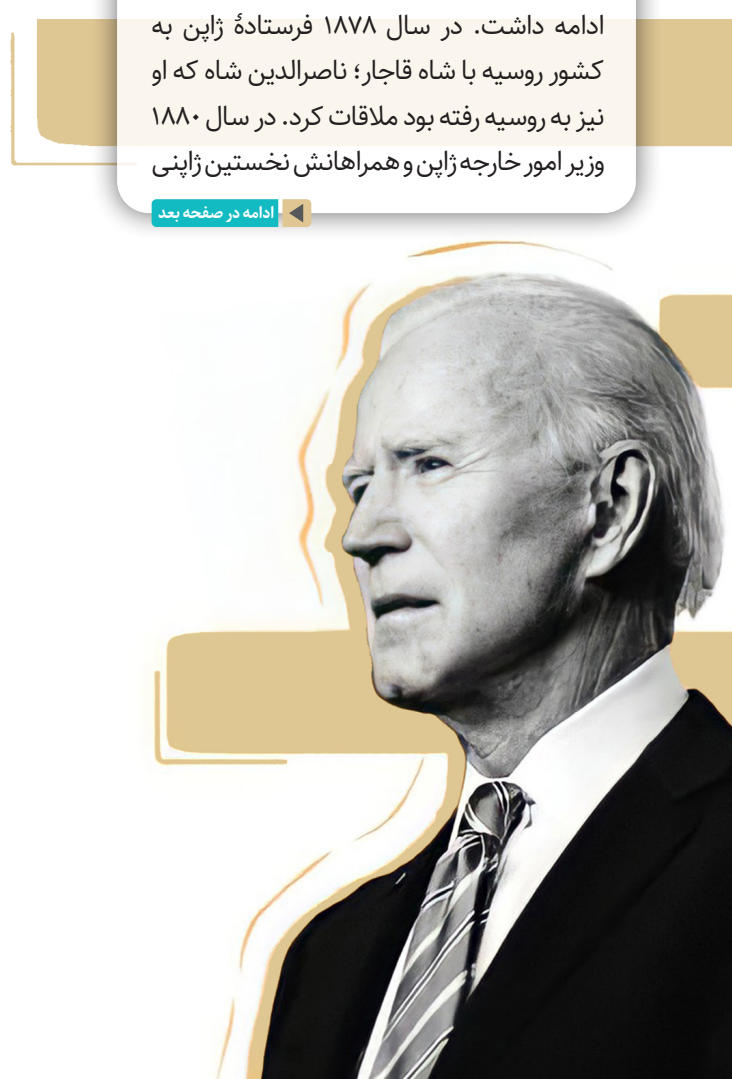
دکتر هانیه خورشیدی
دکتری علوم شناختی از دانشگاه تسوکوبا (ژاپن)
و کارشناس مسائل ژاپن

در گزارش حاضر به طور مشخص به دیدگاه‌ها و نظرات سیاستمداران ژاپنی در مورد فعالیت‌های هسته‌ای ایران و روابط ایران و آمریکا که در رسانه‌های این کشور منعکس می‌شود می‌پردازیم. همچنین به نقش و تلاش سیاستمداران ژاپنی در این میان به عنوان میانجی اشاره می‌کنیم.

تاریخچه مختصر روابط ایران و ژاپن

نخستین ایرانیان در سال ۷۶۳ میلادی وارد ژاپن شدند و روابط تجاری همچنان در طول قرون ادامه داشت. در سال ۱۸۷۸ فرستاده ژاپن به کشور روسیه با شاه قاجار؛ ناصرالدین شاه که او نیز به روسیه رفته بود ملاقات کرد. در سال ۱۸۸۰ وزیر امور خارجه ژاپن و همراهانش نخستین ژاپنی

ادامه در صفحه بعد

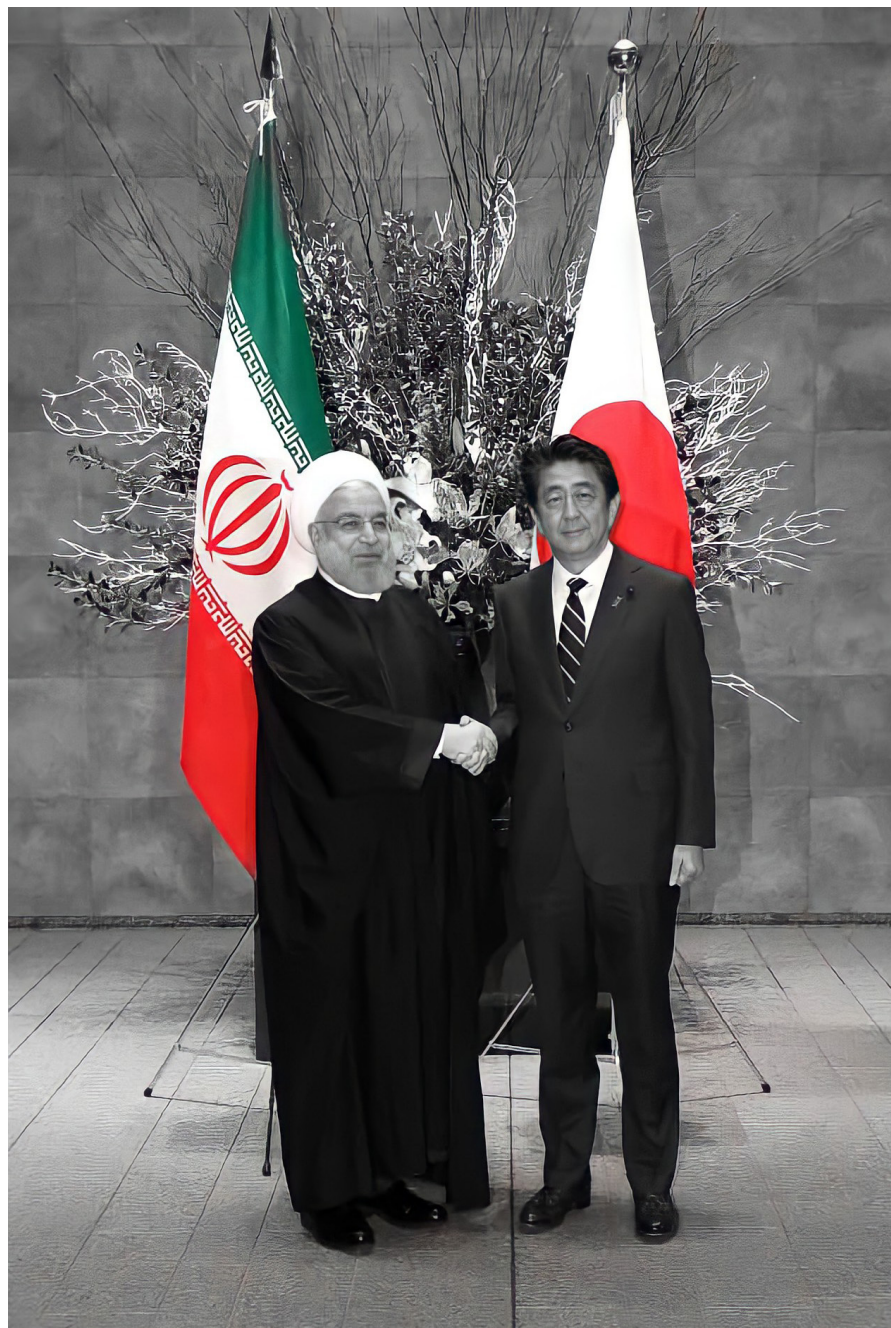

در سال ۲۰۲۰ آبه به دلیل شرایط نامساعد جسمی از سمت خود استعفا داد. یوشی هیده سوگا^۳، به عنوان جانشین او شروع به کار کرد. سوگا در سال ۲۰۲۱ با تأخیر و چند روز پس از مراسم تحلیف ریاست جمهوری ابراهیم رئیسی، برای وی پیام تبریک فرستاد.

از همان روزهای نخست تثبیت انقلاب اسلامی در ایران و شکل گیری جمهوری اسلامی، دولت وقت در کشور ژاپن روابط حسنه ای با کشورمان داشته است. حقیقتی که رسانه ها و دولتمردان ژاپنی به آن اذعان

از درگذشت هاشمی رفسنجانی نخست وزیر ژاپن و وزیر امور خارجه ژاپن پیام تسلیت خود را صادر نمودند و سفیر ژاپن در کشور افغانستان به سفارت ایران در افغانستان رفت و پیام تسلیت خود را به زبان فارسی ایراد نمود.

در سال ۲۰۱۹ شینزو آبه^۲ نخست وزیر وقت ژاپن به عنوان میانجی و حامل پیام دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا به ایران سفر کرد. او پس از ۴۱ سال نخستین ژاپنی بود که در سطح مقامات بلند پایه سیاسی به ایران آمد.

هایی بودند که در سطح مقامات رسمی وارد ایران شدند و در دوران پادشاهای ناصرالدین شاه اجازه تجارت با ایران را دریافت کردند. روابط رسمی و دیپلماتیک در سال ۱۹۲۶ در دوره حکومت رضا شاه برقرار شد. در سال ۱۹۴۲ با شروع جنگ جهانی دوم روابط میان ایران و ژاپن به دلیل حمایت حکومت پهلوی از آلمان صمیمی تر شده بود اما به دلیل فشارهای روسیه و بریتانیا روابط قطع شد و به دلیل همین فشارها در سال ۱۹۴۵ (پیش از پایان یافتن جنگ جهانی دوم) ایران به ژاپن اعلام جنگ کرد.

پس از پایان جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۵ روابط ایران و ژاپن به حالت عادی برگشت. در سال ۱۹۵۳ روابط سیاسی و اقتصادی میان ایران و ژاپن تثبیت و قوی شده بود. در سال ۱۹۷۷ پس از تأسیس سرکنسولگری ژاپن در خرمشهر روابط دوستانه میان ایران و ژاپن به اوج خود رسید. در سال ۱۹۸۰ و پس از تسخیر سفارت آمریکا در تهران، به دلیل فشارهای دولت وقت آمریکا بر دولت ژاپن، روابط ژاپن با ایران کاهش یافت. اما سیاستمداران ژاپنی طرحتی در دست داشتند تا روابط خود با ایران را همچنان حفظ و تقویت کنند و از طرفی ملاحظات سیاسی کشور متحد خود آمریکا را نیز در نظر داشته باشند. ژاپنی ها همچنان در حوزه نفتی پارس و بازارهای تجاری ایران حضور داشتند و روابط دیپلماتیک حسنه همچنان ادامه داشت.

در سال ۲۰۱۰ رئیس مجلس ایران علی لاریجانی به دعوت مجلس نمایندگان ژاپن، به ژاپن سفر کرد. پس از پایان دوره ریاست جمهوری محمد خاتمی هیچ نشستنی میان دو کشور برگزار نشد. اما در سال ۲۰۱۳ پس از انتخاب حسن روحانی به ریاست جمهوری، نخست وزیر ژاپن یکی از نخستین کسانی بود که بلافاصله به وی تبریک گفت. در سال ۲۰۱۴ نخست وزیر ژاپن نماینده خود ماساهیکو کومورا^۱ را جهت دیدار با حسن روحانی به ایران فرستاد. در سال ۲۰۱۶ پس

می‌دارند: «از شروع انقلاب اسلامی ایران، ژاپن حامی جمهوری اسلامی ایران بوده است.» «ژاپن سالهای طولانی با ایران روابط حسنه داشته است»^۴.

کوجیرو تاناکا^۵ مدیر مرکز تحقیقات خاورمیانه در مؤسسه اقتصاد انرژی ژاپن گفت: «ژاپن قبل و بعد از انقلاب اسلامی ایران هیچ مشکلی با ایران نداشته است و روابط اقتصادی به خوبی در جریان بوده و به دلیل فشارهای آمریکا روابط اقتصادی متوقف شده است.» «ژاپن کشور دوست ایران است. در حالیکه آمریکا از سال ۱۹۸۰ روابط خود را با ایران قطع کرد. ژاپن برای مدت طولانی روابط دوستانه خود با ایران را حفظ کرده است»^۶.

دیدگاه رسانه‌ها و کارشناسان ژاپنی قبل از سفر آبه به ایران

پیش از سفر آبه به ایران رسانه‌ها و کارشناسان ژاپنی بر اهمیت تلاش ژاپن و نقش منحصر به فرد ژاپن به عنوان میانجی پرداختند. اگرچه قبل از سفر آبه به ایران رسانه‌های ژاپنی به طور گسترده‌ای به موضوع سفر آبه به ایران پرداخته بودند اما این سفر را بی نتیجه توصیف می‌کردند. در ادامه به نقل از بعضی از روزنامه‌ها و خبرگزاری‌ها به برخی از این اظهارات می‌پردازیم.

خبرگزاری سانکی^۷ در مقاله‌ای با عنوان «ترامپ از آبه خواست تا با استفاده از موقعیت منحصر به فردی که ژاپن دارد به گفتگو با ایران ادامه دهد»، از قول مقامات دولتی نوشت: آبه پیش از سفر به ایران با ترامپ گفتگو می‌کند و موضوعاتی را که برای گفتگو با طرف‌های ایرانی در نظر گرفته است را به اطلاع او می‌رساند. ترامپ در این گفتگو به آبه گفته است «نقش منحصر به فرد ژاپن در این گفتگو آشکار است. ما از شروع رابطه با ایران حمایت می‌کنیم و می‌خواهیم گفتگوهایمان را با ایران ادامه دهیم». همچنین مقامات گفته‌اند آمریکایی‌ها به منظور جلوگیری از برخورد نظامی میان دو کشور ایران و آمریکا،

از ژاپن انتظار دارند تا طبق نظر خودشان با ایران مذاکره کند. منحصر به فرد یعنی اینکه ژاپن یکی از متحدان آمریکاست در عین حال سالهای طولانی با ایران روابط حسنه داشته است و تنها کشور در میان «جی ۷» (هفت کشور توسعه یافته) است که با رهبر ایران ارتباط دارد. همچنین آقای روحانی نیز در گفتگوهایش گفته بود که «من و آقای خامنه‌ای به ژاپن اعتماد داریم. ترامپ در ماه می ۲۰۱۹ به ژاپن رفت و از آبه خواسته بود تا زودتر از موعد به ایران سفر کند و بررسی کند که آیا در دهه‌ی نخست همین ماه (ماه می) امکان این هست که این سفر انجام و مذاکره مستقیم ایران و آمریکا صورت گیرد یا خیر»^۸.

درواقع پس از حمله به تأسیسات نفتی عربستان گفتگوهای ترامپ با آبه در مورد مذاکره با ایران، شکل جدی تری به خود گرفت و تا قبل از آن بیشتر در حد گفتگو و کلامی بود^۹. اما برخی از مقامات دولتی گفته‌اند که «ژاپن در جایگاهی نیست که بتواند در گفتگوی میان آمریکا و ایران میانجیگری کند. اگر بتوانیم نقشی را ایفا کنیم که هر دو کشور انتظار دارند و فضایی ایجاد کنیم که منجر به مذاکره مستقیم دو کشور شود، خوب است»^{۱۰}.

روزنامه نیکی^{۱۱} نوشت به نظر می‌آید نخست وزیر آبه بتواند شروعی برای ادامه توافق هسته‌ای با ایران باشد. ایران اصرار دارد که تحریم‌ها رفع شود. رفع تحریم‌های اقتصادی آمریکا علیه ایران در ادامه مذاکرات اهمیت دارد. اما پس از حمله ایران به تأسیسات هسته‌ای عربستان به نظر سخت می‌رسد که ترامپ با روحانی مذاکره کند^{۱۲}.

فوجی کازوهیکو^{۱۳}، پژوهشگر موسسه تحقیقاتی اقتصاد، تجارت و صنعت ریئتی^{۱۴} در مقاله‌ای با عنوان «چرا نخست وزیر آبه باید به ایران برود؟ نیروی دفاع دریایی ژاپن، تنگه هرمز را از بحران نجات می‌دهد» اشاره می‌کند که در تاریخ ۱۲ ماه ژوئن آبه به ایران می‌رود. هدف این است که روابط میان دو

کشور آمریکا و ایران بهبود یابد اما احتمال اینکه بتوان رهبر ایران و ترامپ را وارد مذاکره کرد، خیلی کم است. انتظار می‌رود که درگیری میان دو کشور طولانی شود. نویسنده معتقد است آبه برای جلوگیری از درگیری نظامی مصمم است، حتی اگر سفرش به ایران کار اشتباهی باشد. او به نقش ژاپن در مذاکره با ایران پس از جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۰ اشاره می‌کند «ژاپن امکانات مین روبی خود را به خلیج فارس اعزام کرد و با ایران نیز گفتگو نمود زیرا آبهایی که مین روب‌ها در آن کار می‌کردند متعلق به آبهایی سرزمینی ایران بود». همچنین او به نقش نیروی دفاعی دریایی ژاپن در خلیج فارس به منظور مدیریت بحران و پیشگیری از درگیری می‌پردازد و معتقد است به رهبری آبه، ژاپن می‌تواند به دفاع از خطوط دریایی جهان از طریق این نیرو کمک شایان توجهی کند^{۱۵}.

خبرگزاری فوربس جاپان^{۱۶} در بخشی از گزارش خود در مورد سفر آبه به ایران می‌گوید: «ترامپ از آبه در حل مشکل میان ایران و آمریکا و پیدا نمودن راه حلی برای ادامه مذاکرات و توافق هسته‌ای، درخواست میانجی‌گری و گفتگو با ایران نمود اگرچه چندان تمایلی برای مذاکره با ایران نشان نداد. روحانی نیز در دیدار با آبه به وی گفته است حل مشکلاتی مانند توافق هسته‌ای ایران مشکل ایران و آمریکا است و نیازی به میانجیگری ژاپن نیست». در این مرحله داوری ژاپن از سوی ایران و آمریکا توسط هر دو کشور، غیرضروری شناخته شده بود^{۱۷}.

کارشناس خبرگزاری بلومبرگ^{۱۸} بر این باور است که آبه روابط دوستانه‌ای با آمریکا و ایران دارد و نقش دشوار پل ارتباطی میان این دو کشور را ایفا می‌کند. او اهمیت میانجیگری ژاپن را با اشاره به «احتمال درگیری نظامی میان این دو کشور و ایجاد تنش در خاورمیانه» برجسته می‌کند. نویسنده مقاله امیدوار است که ژاپن بتواند اقداماتی را برای کاهش بی‌اعتمادی و رفع خصومت میان

ایران و آمریکا انجام دهد. تمرکز دولت آبه بر بهبود اقتصاد داخلی است اما مسأله فعالیت هسته‌ای ایران و آرامش در خاورمیانه آنقدر اهمیت دارد، که آبه به صلح خارجی نیز توجه کند. او معتقد است میانجیگری ژاپن در توافق هسته‌ای ایران و آمریکا واقعه خوش آیندی است و ترامپ نیز از این میانجی‌گری استقبال کرده‌است. نویسنده مقاله از پروفیسور کازوئو تاکاهاشی^{۱۹}، بازنشسته سیاست بین الملل از دانشگاه هوسو به ریسک سیاسی سفر آبه به ایران می‌گوید و از وی نقل می‌کند: «کاری که ترامپ می‌توانست انجام دهد به آبه واگذار شده است. اگر آبه فقط به عنوان یک پیام رسان به ایران سفر کند در برابر افکار جهانی شرمند خواهد شد. من فکر نمی‌کنم آبه بدون درنظر گرفتن انگیزه‌های سیاسی آمریکا نسبت به ایران، این ریسک سیاسی را انجام دهد». نویسنده مقاله ادامه می‌دهد: آبه پیش از سفر خود به رسانه‌ها گفته است «فکر نمی‌کنم بتوانیم سبب شروع مذاکرات میان ایران و آمریکا شویم، تحریم‌ها را کاهش دهیم یا ایران را مجبور کنیم برخی خواسته‌های آمریکا را بپذیرد». یکی از کارشناسان انرژی در این زمینه که نخواست نامش فاش شود گفته است «اگر به سخنان رهبری ایران گوش دهیم و هدفهای خود را به ایشان و روحانی برسانیم گفتگو بر سر توافق هسته‌ای ادامه خواهد داشت». در این مقاله همچنین به نظرسنجی در مورد سفر آبه به ایران اشاره شده است: نظرسنجی‌های منتشر شده توسط تلویزیون ملی ژاپن نشان می‌دهد که مردم ژاپن از این سفر هیجان چندانی ندارند و همین موضوع ریسک سیاسی آبه را کاهش می‌دهد. با این وجود با توجه به انتخابات مجلس ایران و اجلاس سران گروه ۲۰ (اجلاس اوساکا) در اواخر ماه جاری [ماه ژوئن] این سفر سبب افزایش توجه توجه بین المللی به آبه می‌شود^{۲۰}.

خبرگزاری فوربس جاپان در گزارش خود پس از دیدار آبه از ایران نوشت: «یکی از مقامات ژاپنی گفته است ایران ممکن است از

دولت ژاپن برای ارسال پیام به کشورهای غربی استفاده کند. چرا که رهبری ایران آبه را پذیرفت و به این ترتیب احتمال دارد که بخواهند کارت ژاپن را به عنوان یک گزینه حفظ کنند. کنار گذاشتن ژاپن از مسأله هسته‌ای ایران، سبب افزایش نفوذ بین المللی روسیه و چین می‌شود^{۲۱}.

خبرگزاری دیاموند^{۲۲} پس از بازگشت آبه به ایران و ازسرگیری مذاکرات بر سر توافق هسته‌ای در وین، در مقاله‌ای آورده است که «ژاپن کشور دوست ایران است. در حالیکه آمریکا از سال ۱۹۸۰ روابط خود را با ایران قطع کرد. ژاپن برای مدت طولانی روابط دوستانه خود با ایران را حفظ کرده است. اگر ژاپن در چنین موقعیتی بتواند همچنان به عنوان یک میانجی عمل کند، عالی است^{۲۳}».

در پایان این بخش، نویسنده گزارش حاضر با توجه به بررسی انجام شده معتقد است به دلیل جلب توجه بین المللی، وفاداری به متحد خود ایالات متحده آمریکا، واردات بدون خطر نفت از خلیج فارس و عدم تمایل به دخالت نظامی در صورت بروز درگیری در خلیج فارس ژاپن تمایل به میانجیگری میان دو کشور ایران و آمریکا را داشته و دارد.

دیدگاه رسانه‌ها و کارشناسان ژاپنی در مورد شروع مذاکرات وین

پس از ترور دانشمند هسته‌ای ایران در نوامبر ۲۰۲۰، و عدم توافق بر سر مذاکره با آمریکا در مورد فعالیت هسته‌ای ایران، رسانه‌ها و کارشناسان حاضر در رسانه‌های ژاپن به تحلیل و پیش‌بینی شرایط پرداخته، اخبار ایران را به طور مرتب منعکس می‌کردند. روزنامه نیکی در مقاله‌ای در دسامبر ۲۰۲۰ با اشاره به تحولات ایران نوشت: قانونی در ایران تصویب شده است که دولت را ملزم به گسترش فعالیت‌های غنی‌سازی اورانیوم و محدود کردن بازرسی‌های هسته‌ای توسط سازمان‌های بین‌المللی می‌کند. از نظر نویسنده این مقاله این قانون با سرعت غیر عادی تصویب شده است. این قانون از طرفهای توافق هسته

ای خواسته بود تا ظرف مدت دو ماه راه حلی برای لغو تحریم‌های آمریکا پیدا کنند. ایران از این طریق و با انحراف از توافق هسته‌ای قصد فشار بر اروپا را دارد و اگر این قانون به طور کامل اجرا شود ممکن است توافق هسته‌ای به طور کامل از بین برود. اگرچه این قانون مانع فعالیت‌های دیپلماتیک نمی‌شود.

همچنین در این مقاله سخن قالیباف نقل شده است: «بازی یکطرفه به پایان رسیده است». در ادامه به ترور دانشمند هسته‌ای ایران محسن فخری زاده اشاره می‌شود. و سپس نویسنده مقاله می‌گوید: اگرچه جو بایدن که به تازگی در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا برنده شده است قصد دارد توافق هسته‌ای با ایران را بازسازی کند اما از نظر نویسنده این مقاله مذاکرات سخت خواهد بود و توافق به سختی ممکن است حاصل شود. وی در ادامه آورده است آمریکا به شرطی که ایران به تعهدات خود عمل کند به توافق باز می‌گردد. نویسنده مقاله معتقد است در انتخابات ریاست جمهوری که در ماه ژوئن برگزار می‌شود به احتمال زیاد یک رئیس‌جمهور تندرو به جای روحانی انتخاب می‌شود و به این ترتیب تأثیر تندروهای محافظه‌کار بر روند مذاکرات بر سر توافق هسته‌ای بیشتر خواهد شد. حتی روزنامه سانکی در مقاله‌ای پس از انتخابات ایران، نوشت توافق در دولت رئیسی غیر ممکن خواهد بود^{۲۴}.

در گزارش پایگاه وزارت امور خارجه ژاپن در تاریخ ژانویه ۲۰۲۱ آمده است:

۱- در چهارم ژانویه به وقت محلی، ایران اعلام کرد که تولید اورانیوم غنی شده بیست درصد را در تأسیسات فوردور در جنوب تهران آغاز کرد.

۲- ژاپن از توافق هسته‌ای ایران حمایت می‌کند. این مسأله به ثبات خاورمیانه کمک می‌کند. ما به شدت نگران این اقدام ایران هستیم. ایران فوراً به توافق خود بازگردد. ژاپن به تلاش‌های دیپلماتیک خود برای کاهش تنش‌ها در خاورمیانه و تثبیت وضعیت ادامه

می‌دهد.^{۲۵}

یادآور می‌شویم اگرچه رسانه های ژاپنی اظهارات مقامات ایرانی را درمورد اینکه ایران به دنبال سلاح هسته ای نیست، منعکس می‌کنند اما ادعاهای آمریکارا مبنی بر کاهش تحریم ها درصورت توقف غنی سازی را نیز بازتاب می‌دهند.

روزنامه سانکی در گزارشی در جولای ۲۰۲۱ نوشت حتی اگر بخشی از تحریم ها برداشته شود به نفع مدیریت دولت آقای رئیسی است و منجر به حمایت مردم از وی می‌شود. در این گزارش آمده است که ایران از ماه گذشته دسترسی آژانس را به تأسیسات هسته ای و دامنه همکاری با آژانس را محدود کرد. اگر آژانس اطلاعات دوربین های تحت نظارت آژانس را بدست نیاورد، درک واضح از وضعیت توسعه هسته ای ایران دشوار خواهد بود. در این گزارش به نقل از گروهی دبیر کل آژانس بین المللی انرژی اتمی آورده است «فناوری انرژی هسته ای ایران اصلاح شده است و بازگشت به آنچه در شش سال پیش، در زمان توافق هسته ای بوده ممکن نیست». در پایان گزارش، نویسنده معتقد است انتظار می‌رود که فشار محافظه کاران تندرو در ایران بر توافق هسته ای افزایش یابد و آینده بازسازی توافق هسته‌ای نامشخص تر شود.^{۲۶}

روزنامه آساهی که به طور جامعی اخبار مربوط به فعالیت هسته ای ایران را پوشش می‌دهد در گزارش های متعددی تحت عنوان های مختلف به بررسی مذاکرات در حال جریان پرداخته است. آساهی در مقاله ای در دسامبر ۲۰۲۱ نوشت مذاکرات پس از شروع دولت آقای رئیسی به حالت تعلیق درآمده بود. اما از بیست و نهم نوامبر در وین آغاز شد. ایران اکنون موضعی تندرو دارد که حتی در صورت از سرگیری مذاکرات هسته ای این موضع تغییری نخواهد کرد. ایران خواستار لغو تحریم هایی است که از سال ۲۰۱۸ با خروج ترامپ از توافق هسته ای وضع شد. ریو تاکنون کارشناس سیاسی در مقاله ای که در تاریخ

۱ دسامبر ۲۰۲۱ به این روزنامه ارسال نموده است، معتقد است که «گسست و شکست در مذاکرات واقع بینانه است». در ادامه آورده است که نخستین دیدار تیم مذاکره کننده دولت جدید محافظه کار تندرو ایران یک گام بلند به عقب برداشت و تیم آمریکایی پس از پنج روز مذاکره با ناامیدی به کشور بازگشت.^{۲۷}

همچنین در همین تاریخ در این روزنامه مقاله دیگری با عنوان «ایران تا چه اندازه جدی است؟ ایالات متحده به دنبال گزینه بعدی است». چاپ شده است. نویسنده مقاله معتقد است بی اعتمادی بین دو کشور ریشه عمیق دارد و راه رسیدن به توافق هسته ای از گذشته سخت تر است. آمریکا برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته ای در صورت قطع مذاکرات به بررسی گزینه های دیگری پرداخته است. اگرچه دولت حسن روحانی شش بار با آمریکا مذاکره کرد اما دولت رئیسی به آمریکا بدبین است و اگر هم حاضر به مذاکره شده است هدفش پی بردن به جدیت آمریکا برای به توافق رسیدن است. در این مقاله آمده است تضمینی برای پیشرفت مذاکرات وجود ندارد و به دلیل حمایت ایران از تروریسم شکاف عمیقی میان طرف های مذاکره کننده با ایران وجود دارد.^{۲۸}

نیوزویک جاپان^{۲۹} نیز اخبار مربوط به فعالیت هسته ای و مذاکرات را پوشش داده است. کارشناسان این مجله خبری معتقدند لغو تحریم ها و توسعه هسته ای چیزی است که ایران در این مذاکرات به دنبال آن است.^{۳۰}

در پایان این بخش، نویسنده گزارش حاضر پس از بررسی نظرات کارشناسان ژاپنی دریافت ژاپنی ها امیدی به نتیجه بخش بودن مذاکرات ندارند. اما همچنان حاضر به میانجی‌گری میان دو کشور هستند.

پانویس:

- Masahiko Komura
- Shinzo Abe
- Yoshihide Soga
- <https://www.sankei.com/article/20190927-SRKOHVIEFRLHVBKYKT6I-2AQH5YQ/2/>
- Kojiro Tanaka
- <https://diamond.jp/articles/-/287494?page=3>
- Sankei
- <https://www.sankei.com/article/20190927-SRKOHVIEFRLHVBKYKT6I-2AQH5YQ/2/>
- <https://www.sankei.com/article/20190927-SRKOHVIEFRLHVBKYKT6I-2AQH5YQ/2/>
- <https://www.sankei.com/article/20210707-5DDNIHD2DNN2FNG6OPGG-BESVUG/>
- Nikkei
- <https://www.nikkei.com/article/DGX-MZO50167390U9A920C1EA1000/>
- Fuji Kazuhiko
- Rieti
- <https://www.rieti.go.jp/jp/papers/contribution/fuji-kazuhiko/113.html>
- Forbesjapan
- <https://forbesjapan.com/articles/detail/31771/4/1/1>
- Bloomberg
- Kazuo Takahashi
- <https://www.bloomberg.co.jp/news/articles/2019-06-12/PSYTZ56K50XY01>
- <https://forbesjapan.com/articles/detail/31771/4/1/1>
- Diamond
- <https://diamond.jp/articles/-/287494?page=3>
- <https://www.nikkei.com/article/DGX-MZO66977790T01C20A2FF8000/>
- https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/atom/iran_kaku.html
- <https://www.sankei.com/article/20210707-5DDNIHD2DNN2FNG6OPGG-BESVUG/>
- <https://www.asahi.com/articles/AS-PDB446PPD9UHBI04L.html>
- <https://www.asahi.com/articles/ASPD-5633CPD5UHBI00K.html>
- News week japan
- <https://www.newsweekjapan.jp/stories/world/2021/12/2-394.php>

حضور در مذاکرات وین

علیرضا قاسم‌زاده
کارشناسی علوم سیاسی

ابتدا توضیحاتی درباره مبانی سیاست خارجه دولت سیزدهم بیان میکنم. اولین اصل سیاست خارجه دولت آقای رئیسی ایجاد و حفظ اهرم‌هایی است که واشنگتن را از زیر پا گذاشتن تعهدات برجامی بازدارد و در نتیجه بار دیگر شوک های اقتصادی علیه ایران و موجب در فقر فرورفتن میلیون‌ها ایرانی نشود. همچنین رئیس جمهور در گزارش صد روزه گفتند که: لغو تحریم ها از دستاوردهای مهم این دولت است و بصورت جدی آن را دنبال می‌کنند.

بسیاری از تحلیلگران بر این باور هستند که سیاست خارجی دولت سیزدهم ادامه دهنده برنامه‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی است که با ترمیم آنها در دو ساحت پیشرفت قابل توجهی خواهند داشت. ۱. هموارسازی روابط منطقه ای تهران با کشورهای همسایه ۲. ادامه گفتگوها به جای تشدید اختلاف ها. در باب گزینه دوم آقای رئیسی گفتند: روش گفتگو ضروری و لازم است و شیوه گفتگوهای بدون برنامه ریزی را رد میکند زیرا دلیل آن را فقط ائتلاف وقت می‌داند.

مذاکرات وین:

عقیده دولت بر این است که مذاکرات را به صورت درست از سر بگیرند و حقوق مردم ایران برگردانند. در این موضوع هم بسیار جدی و محکم هستند. اما نکته قابل توجه در این مذاکرات که از طرفی برگ برنده ایران نیز است، تیم مجهز و ارائه دو سند در مذاکرات است. اول از همه با تیم مذاکره کننده آشنا شویم. تیم مذاکره کننده به ریاست علی باقری به همراه ۴۰ عضو دیگر که ۴ همراه کننده نیز دارند حضور

قدرت باعث ترس به اصطلاح ابرقدرت های جهان مانند آمریکا و رژیم صهیونیستی شده است.

۳. موضوع مناسبات هدفمند خارجی:

لازمه یک دیپلماسی ارتباط گرفتن با قدرت‌های بزرگ و کوچک جهان است که نتایج محسوس و فراگیری دارد. اولویت اول این موضوع، ارتباط گرفتن با همسایه و تعامل و همکاری با آنان به درازمدت است که صلح، امنیت و ثبات منطقه از دستاوردهای آن است. همچنین ارتباط گرفتن با غرب مانند برجام نمونه آن است در دوره قبل در برنامه‌ها جایی ندارد. همچنین مسئله مهم دیگر این است که جلوی اسلام هراسی از سوی کشورهای غربی را گرفته و اسلام ناب محمدی را رواج و تبلیغ خواهیم کرد.

در گزارش ۱۰۰ روزه ی آقای رئیسی در برنامه تلویزیونی، مبانی حضور در مذاکرات را تا حدودی روشن ساختند. ایشان در این گزارش به این موضوع اهمیت ورزیدند که: «برخی تصور می‌کردندما ابتکار عمل و حرفی برای گفتن نداریم و در مذاکرات شرکت نمی‌کنیم اما ایران مقتدرانه و عزتمندانه در مذاکرات حضور یافت و دو متن درباره هسته‌ای و تحریم‌ها منطبق با برجام ارائه کرد.»

در ۱۰۰ روزی که گزارش آن پخش شده است در همین حوزه سیاست خارجه، آیت الله رئیسی و آقای عبداللهیان با حدود ۱۰۰ مقامات بلند بالای دولتی کشورهای مختلف ارتباط برقرار کردند. در جواب نیز غیر از تبریک، تعامل دوطرفه نیز اولویت هرکدام برای برقراری ارتباط است.

سیدابراهیم رئیسی پس از پیروزی در سیزدهمین دوره ریاست جمهوری، اصل «دیپلماسی مقاومت فعال» را در حوزه سیاست خارجه به کار گرفت. اصل و مبنایی که هم مورد توجه مقام معظم رهبری و مجلس شورای اسلامی است. در این اصل به موضوع مذاکرات وین تاکید بسیار شده است. مذاکراتی که در دوره‌های قبل به جای بهبود وضعیت معیشت مردم، باعث کوچک شدن سفره‌های مردم شد. اما دیپلماسی مقاومت فعال چیست؟ و چگونه قرار است اجرا شود؟

درحوزه سیاست خارجی، با توجه به اصول سه گانه ترسیمی رهبر معظم انقلاب (عزت، حکمت و مصلحت) محورهای اساسی، عبارت خواهد بود از:

۱- امنیت از موضع اقتدار ۲- صلح از موضع قدرت ۳- مذاکره و دیپلماسی از موضع عزت و منفعت

تمام این موارد در سه حوزه:

۱. موضوع برجام:

در موضوع برجام، از آنجایی که طرف های غربی خطوط قرمز جمهوری اسلامی ایران را رد کردند و ضربات سنگینی به معیشت مردم وارد کردند که تا حد زیادی قابل جبران نیستند. اما این دولت اینگونه مذاکره کردن را به هیچ وجه قبول ندارد و با جدیت تمام مقابل خواسته های نامشروع و تحریم های هسته ای طرف مقابل می ایستد. از طرفی هم با توافقاتی که بصورت کتبی و غیرکتبی بین تیم مذاکره کننده دولت قبل با ۱+۴ بوده به هیچ وجه موافق نیستند و دستور کار آنها بر این است که برجام به صورت درست انجام شود و نسبت به زیاده‌خواهی‌های غربی‌ها واکنش نشان خواهد داد.

۲. نفوذ منطقه ای ایران:

قدرت و نفوذ امروزه ایران ثمره پیروزی انقلاب اسلامی ایران است. قدرتی که در زمینه های معنوی، نظامی، فرهنگی و دینی و... با روحیه عدالت خواه مردم از سوی کشورهای مستضعف و ستم دیده مورد استقبال بوده است. همین

گذشته با عملیاتی مانند جنگ دنبال میکردند. اما از آنجایی که در جنگ ۸ ساله و نه در جنگ با کشورهای منطقه که از نظر نظامی از ایران بسیار پایین هستند مانند: سوریه، یمن، عراق و... شکست خوردند متوجه نتیجه وارد شدن به جنگ با ایران شدند. به همین دلیل تنها راه را مذاکره دیدند که در دوره قبلی تا حدودی به این خواسته شان رسیده بودند ولی این دوره اجازه چنین کارهایی را به طرف غربی نمیدهد

• نمایش قدرت بخش مهمی از مذاکرات:

این قدرت شامل: تاب آوری اقتصادی، تسلیحات نظامی، پیشرفت های علمی، شرکت های دانش بنیان و... است که نشان دهنده قدرت ایران در موضوعات مختلف است. همچنین این پیشرفت ها بستر هراس آمریکا و طرف های دیگر شده است

• ضرر و درماندگی آمریکا:

از منظر غربی ها کار درست این است که جلوی هر خواسته آنها سر خم کنیم و بی چون و چرا اطاعت کنیم. خواسته هایی که برخلاف منافع ملی است. اما تیم مذاکره کننده این را تاکید کرده است که: اگر هم مذاکره ای نباشد ما راه خودمان را میرویم. این همه مسیر را با کلی مشکلات طی کردیم برای ادامه راه هم مشکلی نداریم. اما این طرف غربی است که با انجام ندادن تعهداتش و مهار نکردن ایران، اگر از برجام خارج شوند ضرر میکنند. زیرا نه تحریم ها را لغو کردند و نه با ایران تجارتی داشتند و در ادامه این روند هم نخواهند داشت.

برای نتیجه گیری همین کافی است که تیمی که برای مذاکرات وین اعزام شده است، باعث هراس دشمنان شده است. امام خمینی (ره) فرمودند: اگر کاری کردید که باعث شد دشمن خشمگین و ناراحت شود، بدانید حتما پیروز هستید و در راه حق قدم برمیدارید. مذاکرات وین در دولت سیزدهم نیز همین را نشان داده است. دشمنانی که ترس وجود آنها را برداشته است و نماینده کشور ما که مصمم بر روی تصمیماتشان برای رسیدن به منافع ملی ایستاده اند.

• دارای نقشه راه دقیق از سوی تهران و حاکمیت:

شامل دو سند است: ۱. رهنمودهای مقام معظم رهبری (شامل خواسته های ما از مذاکرات است)

۲. قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم ها و صیانت از حقوق ملت ایران

* پیشقدم شدن ایران برای ارائه سند پیش نویس برای اولین بار

در دوره های قبلی طرف های غربی و در بعضی موارد روسیه و چین اسنادی ارائه می کردند؛ اما این بار تیم ایرانی برای اولین بار اسنادی را ارائه داد که باعث غافلگیری تیم های مقابل شده است.

• برخورد و منطق حقوقی تیم مذاکره کننده جمهوری اسلامی با مسائل:

در دوره قبل ایران عضو NPT (پیمان منع گسترش تسلیحات هسته ای) بود. از سوی دیگر پروتکل الحاقی نیز از سوی ایران پذیرفته شده بود. اما از طرفی ایران بیشتر از آنچه که توافق کرده بودند به تعهداتش عمل کرد و از سوی دیگر طرف های مقابل به تعهداتشان عمل نکردند و بیشتر آسیب رساندن.

نکته قابل توجه این است که از سال ۱۳۸۲ که دولت اصلاحات توسط حسن روحانی (دبیر شورای عالی امنیت ملی وقت) به عضویت پروتکل الحاقی در آمد نه تنها هیچ سودی برای ایران نداشت، بلکه موارد تعلیق که از سوخت شروع شده بود به قطعات سانتریفیوژ رسید که هیچ ارتباطی با سوخت نداشتند. همچنین آژانس ملی طبق میل خودش میتواند از امکانات هسته ای ایران دیدار کنند. در صورتی که این پروتکل بازی «برد-بخت» بود و منفعت هایش برای طرف غربی بوده است.

• مقابله کردن با مهم ترین هدف غربی ها:

مهم ترین هدف تیم های مقابل، مهار کردن ایران مخصوصا در زمینه هسته ای است. چرا؟ زیرا آنان ایدئولوژی انقلاب اسلامی که باعث احیای کشورهای منطقه شده است را خطری بزرگ برای دوام خود احساس میکنند. به همین دلیل درصدد مهار ایران هستند. این هدف را در

خواهند داشت. آقایان پناهی (معاون ارزی بانک مرکزی)، مهدی صفری (معاون اقتصادی وزارت خارجه)، محمدهادی سبحانیان (معاون بین الملل وزارت اقتصاد) و رضا نجفی (معاون حقوقی وزارت خارجه) همراهان تیم مذاکره در وین هستند. این بار در تیم مذاکره کننده افرادی با ویژگی هایی حضور دارند که در دولت قبلی همچنین چیزی به چشم نمی آمد. ویژگی هایی اعم از: اشراف به حوزه کاری خود، آشنایی با پیچیدگی و ظرایف تحریم و آشنایی با حقوق بین الملل.

اما اسنادی که ارائه شدند، یکی درباره تحریم ها و دیگری انرژی هسته ای است که قرار است سند سومی هم توسط آقای باقری به زودی ارائه شود.

همین دو مورد از دید کارشناسان غرب را متوجه این مسئله کرده است که تیم ایران نه تنها دست خالی به میدان نیامده است بلکه با تمهیدات لازم و دست پر پشت میز مذاکرات حاضر شده اند و برای مشکلات گذشته ایده ها و پیش بینی هایی برای اظهارات طرف غربی آماده کرده اند. همچنین این نوع حضور در وین دشمنان ایران، به ویژه رژیم صهیونیستی را به وحشت انداخته است. طوری که نفتالی بنت نخست وزیر جدید اسرائیل طی تماس هایی با سران آمریکایی این نکته را بیان کرده است که ایران را تا حدی در فشار قرار بدهند که امنیت صهیونیست در منطقه تامین بشود و خواهان توقف فوری مذاکرات شده است.

اما این ها تنها نکات قابل توجه این تیم نیست. بلکه ویژگی های بارز و مهم دیگری نیز وجود دارد که باعث حضور مقتدرانه ایران در مذاکرات وین شده است. این ویژگی ها عبارتند از:

• تغییر شیوه مذاکراتی ایران و غافلگیری طرف مقابل:

ترکیب تیم مذاکره کننده که شامل افرادی با تخصص هایی در زمینه های مختلف هستند که در دوره قبلی همچنین چیزی را مشاهده نکردیم و نتیجه آن بوجود آمدن مشکلاتی از جمله تحریم ها شد.

سیاست خارجی در ایستگاه سیزدهم

زهرا سادات هاشمی نساب
کارشناسی علوم سیاسی

پرداخت.

عضویت ایران در سازمان همکاری‌های

شانگهای:

شانگهای دستاورد بزرگ دولت آقای رئیسی در حوزه سیاست خارجی پس از دو دهه انتظار به حساب می‌آید. در پایان بیست و یکمین نشست سران سازمان شانگهای که که در روزهای ۲۵ و ۲۶ شهریورماه در شهر دوشنبه پایتخت تاجیکستان برگزار شد، سران هشت کشور عضو اصلی سازمان، نظر موافق خود را با حضور موثر روسیه در این تصمیم برای پشتیبانی از ایران با تبدیل عضویت جمهوری اسلامی ایران از عضو ناظر به عضو اصلی اعلام و اسناد مربوط به آن را امضا کردند. در پیوند با پیشینه و اهداف پیمان شانگهای می‌توان اشاره کرد که این سازمان به عنوان یک نهاد با نفوذ همکاری‌های منطقه‌ای، سازمانی میان‌دولتی است که در سال ۲۰۰۱ با هدف همکاری‌های چندجانبه امنیتی، اقتصادی و فرهنگی از سوی رهبران چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان تشکیل شد.

هدف اصلی تشکیل سازمان شانگهای با

کشورها در قاره‌ها و مناطق مختلف وجود دارد، چه در آمریکای لاتین، چه در آفریقا و غرب یا هر حوزه دیگری که ممکن است، باشد. اما باید توجه داشت اولویت اول در عرصه سیاست خارجی، نگاه به همسایگان، آسیا و تعامل با کشورهای این منطقه برای ما دارای است. این صحبت‌ها مبنی ادامه دهنده بودن عدم اطمینان به غرب و توجه به موقعیت ژئوپولوتیک ایران است. خبرگزاری دانشجو به نقل از روزنامه گلوبال تایمز می‌نویسد: «دولت رئیسی مکانیسم و چارچوب همکاری موجود با روسیه و چین را ادامه خواهد داد و معتقد است احتمالاً این روابط در دو زمینه ذیل توسعه پیدا کند: اول؛ چین و روسیه احتمالاً گام‌های عملی بیشتری در توافق هسته‌ای با ایران برمی‌دارند. دوم؛ چین و روسیه ممکن است در چارچوب سازمان همکاری اسلامی (OIC) تأثیرات مثبت عوامل اسلامی را در وسعت بیشتری بر روابط سه جانبه چین، روسیه و ایران اعمال کنند.»

از دستاوردهای مهم دولت آقای رئیسی تا به امروز نحوه اولین برخورد و نشان دهنده نوع دیپلماسی و کنشگری ایران در عرصه دیپلماسی، عضویت دائم ایران در سازمان همکاری‌های شانگهای است که به آن خواهیم

پس از پیروزی سید ابراهیم رئیسی در انتخابات ریاست جمهوری و شروع به کار دولت سیزدهم گمانه زنی‌ها درباره تمرکز سیاست خارجی دولت سیزدهم بر شرق شدت یافت. سیاست خارجی دولت سیزدهم تا به امروز از کلیدواژه‌های دیپلماسی متوازن ذیل دیپلماسی فعال، پویا و هوشمند استفاده کرده است. دیپلماسی متوازن دولت سیزدهم به معنای استفاده از همه موقعیت‌ها در جهان چه شرق و چه غرب با توجه به تامین حداکثری منافع ملی ضمن توجه به اولویت‌ها و حفظ ارزش‌ها و اهداف انقلاب اسلامی است.

امیر عبداللہیان وزیر خارجه کشور در تشریح دکترین سیاست خارجه دولت سیزدهم اظهار کرد: «نگاه به شرق به معنای کنار گذاشتن غرب نیست و ما حتماً نمی‌خواهیم کشور را به روسیه و چین گره بزنیم؛ بلکه در راستای منافع دو طرف سیاست خارجی را پیگیری و تنظیم می‌کنیم و هر مقدار که چین، روسیه، هند یا هر کشوری در جهان در راستای منافع مشترک طرفین ایده‌ها و ابتکاراتی داشته باشند و ما احساس کنیم که منافع‌مان در سطح خیلی خوبی تامین می‌شود از این ایده‌ها حتماً استقبال می‌کنیم و این فرصت برای تمام

توجه به ایفای نقش اصلی روسیه و چین در آن، برقراری موازنه در برابر نفوذ آمریکا و ناتو در منطقه است، اگرچه هنوز یک معاهده دفاعی چندجانبه به‌شمار نمی‌رود اما توانسته در بسیاری از معادلات منطقه‌ای و جهانی نقش موثری ایفا کند. سازمان همکاری شانگهای تا پیش از تغییر جایگاه ایران (که البته اعمال آن احتمالاً چند سال زمان ببرد) دارای هشت عضو دائم شامل کشورهای هند، قزاقستان، چین، قرقیزستان، پاکستان، روسیه، تاجیکستان و ازبکستان بود. چهارکشور افغانستان، بلاروس، ایران و مغولستان نیز به عنوان عضو ناظر و ۶ کشور آذربایجان، ارمنستان، پادشاهی کامبوج، نپال، ترکیه و سریلانکا نیز از شرکای گفتگو آن به شمار می‌رفتند.

عضویت دائم ایران در سازمان شانگهای یک مزیت و فرصت برای هر دو طرف است. در ارتباط با منافع آن برای ایران باید گفت کشورهای عضو و ناظر سازمان همکاری شانگهای در مجموع بیشترین تولیدکننده و مصرف‌کننده انرژی در جهان با مساحتی در حدود یک چهارم سطح خشکی‌های زمین و حدود نیمی از جمعیت جهان، در عمل موجب برهم خوردن جهان تک قطبی مطلوب آمریکا و ایجاد توازن قدرت در جهان چند قطبی شده‌اند؛ مواردی که به ارزش سیاسی تهران در جهان خواهد افزود. کارشناسان بر این باورند حضور ایران به عنوان عضو دائم در این سازمان با توجه به فعالیت‌ها و همکاری‌های گسترده اعضای آن در حوزه‌های سیاسی، امنیتی، اقتصادی، بازرگانی، پولی-بانکی، انرژی و فرهنگی، فضای مناسب‌تری را برای تعاملات بین‌المللی کشورمان فراهم خواهد آورد. این تغییر جایگاه می‌تواند نقطه آغاز استراتژی عمل‌گرایانه نگاه به شرق در سیاست خارجی جمهوری اسلامی باشد. پیوستن به سازمان همکاری شانگهای نماد تقویت و استحکام بُعد شرقی و پیروزی استراتژی "نگاه به شرق" ایران در سیاست خارجی است و این موضوع در سال ۲۰۰۵ مورد توجه دولت احمدی نژاد نیز شده بود.

تقویت محورهای لاتینی در سیاست خارجی دولت سیزدهم:

روابط جمهوری اسلامی ایران با کشورهای آمریکای لاتین در دولت‌های مختلف با فراز و فرودهایی همراه بوده که اوج آن را در دولت نهم و دهم شاهد بودیم. این روابط در دولت یازدهم و دوازدهم با عمق کمتری ادامه‌یافت اما دولت سیزدهم توجهی ویژه به این پهنه جغرافیایی دارد و همزمان با تلاش برای تقویت روابط با همسایگان و کشورهای منطقه خاورمیانه، درصدد توسعه مناسبات با کشورهای آمریکای لاتین به‌عنوان حیات خلوت آمریکا نیز برآمده است.

نگاه مثبت و متقابل ایران و کشورهای آمریکای لاتین از همان روز نخست پیروزی رئیسی در انتخابات ریاست‌جمهوری مشخص بود. رهبران کشورهای آمریکای لاتین پیروزی رئیسی را تبریک گفتند و نسبت به گسترش مناسبات دولت‌های متبوع خود با تهران ابراز امیدواری کردند.

حوزه‌های همکاری با کشورهای آمریکای لاتین را با توجه به نیاز آن منطقه به انرژی (به ویژه نفت و گاز)، صنایع تولید مواد غذایی و مواد شیمیایی و شوینده، عمران، ساخت مسکن، معادن و فلزات، آموزش و مهارت افزایی، کشاورزی صنعتی و سنتی، بهداشت

عضویت دائم ایران در سازمان

شانگهای یک مزیت و فرصت برای هر دو طرف است. در ارتباط با منافع آن برای ایران باید گفت کشورهای عضو و ناظر سازمان همکاری شانگهای در مجموع بیشترین تولیدکننده و مصرف‌کننده انرژی در جهان، در عمل موجب برهم خوردن جهان تک قطبی مطلوب آمریکا و ایجاد توازن قدرت در جهان چند قطبی شده‌اند؛ مواردی که به ارزش سیاسی تهران در جهان خواهد افزود.

و درمان به‌ویژه دارو و خدمات درمانگاهی، تکنولوژی‌های تک و نانو تکنولوژی و ... تعریف کرد. امیرعبداللهیان وزیر امور خارجه چندی پس از دیدار با همتای ونزوئلایی از امضاء یک سند همکاری در ماه‌های آینده خبر داد و گفت: گفت‌وگوهای مهمی با یکدیگر داشتیم و توافق کردیم نقشه راه همکاری‌های ۲۰ ساله تهران و کاراکاس را ترسیم کنیم.

ایران همزمان با گسترش روابط با ونزوئلا، می‌تواند به تقویت و ترمیم روابط با دیگر کشورهای این حوزه اقدام کند. البته تهران بیشتر روابط اقتصادی و تجاری گسترده‌ای را با کشورهای بولیوی، نیکاراگوئه و اکوادور برقرار کرده بود که می‌توان به پروژه ایران برای تجهیز بنادر نیکاراگوئه، ساخت تاسیسات پتروشیمی در اکوادور، ساخت کارخانه سیمان، اکتشاف اورانیوم و استخراج معادن بولیوی در دولت دهم نیز اشاره کرد.

آقای رئیسی در دیدار وزیر امور خارجه ونزوئلا، روابط با این کشور را دوستانه و رو به توسعه توصیف کرد و گفت: سیاست ایران توسعه‌منادار روابط با کشورهای درحال توسعه بخصوص کشورهایی است که به دنبال حفظ استقلال خود در برابر کشورهای سلطه‌گر هستند. آمریکای لاتین بخصوص ونزوئلا جزو اولویت‌های دیپلماسی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران است و ما مصمم هستیم روابط خود را با این کشورها توسعه دهیم.

این آخر راه نیست، بلکه آغازیست برای پایان دادن به سیاست‌های نادرست دولت‌های پیشین. از این سخنان و عملکردهایی که در این مدت کم رخ داده است می‌توان به آینده‌ای روشن در حوزه سیاست خارجه، به خصوص در حوزه آمریکای لاتین امیدوار بود. دیپلماسی متوازن تنها به معنای توجه به مناطق مختلف برای دستیابی به منافع نیست بلکه در معنایی دیگر قطع چنگال ستمگران از دامن مستضعفان و پایان دادن به کدخدا بودن آمریکا در منطقه و جهان است. سیاستی که مطلوب جمهوری اسلامی از آغاز بوده است.

سیگنال امید در بازار ارز

علی ملکی

کارشناسی علوم سیاسی

شده می‌توانند دلیلی بر ارائه لایحه حذف ارز دولتی توسط هیئت دولت به مجلس برای این نوع ارز باشند.

در شرایطی که عده‌ای حضور میدانی ابراهیم رییسی‌رایک سیاست پوپولیستی و عوام‌فریبانه می‌دانند بد نیست کمی هم واقع‌بین باشیم و در کنار انتقاداتی که مطمئناً حق هر شهروندی است نیمه پر لیوان را هم ببینیم. بازپس‌گیری این منابع مالی که چندین سال است در حساب بانک‌های خارجی در حال گردش است آن هم در این مدت کم‌کار آسانی نبوده و یقیناً سیاست‌های مناسبی در جهت آن بکارگرفته شده.

ارکان مربوطه در دولت و مجلس بخصوص بانک مرکزی نیز باید هوشیار باشند و از این فرصت بیشترین بهره را ببرند تا با ادامه پیدا کردن این گشایش‌های ارزی و گسترش روابط سیاسی و اقتصادی و البته همراه با هوشمندی در استفاده صحیح از این منابع ارزشمند بتوان کشتی صدمه دیده اقتصاد کشور را از غرق شدن نجات داد و به دستاوردهای بزرگی رسید.

امیدواریم که با اقدامات لازم این اموال بلوکه شده در کشور‌های خارجی، سر از جیب طمع‌ورزان ناسیرای داخلی در نیآورد.

با همسایگان بخصوص ترکمنستان و عراق گسترش پیدا کرده است. یحیی آل اسحاق «رییس اتاق مشترک بازرگانی ایران و عراق» هم با اشاره به توافقات صورت گرفته بیان داشت: مقداری از بدهی عراق به ایران که مربوط به صادرات برق و گاز است وصول شده و بزودی بین ۵ تا ۷ میلیارد دلار دیگر نیز وصول خواهد شد.

با این حال سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا اعلام کرد که موضوعی تحت عنوان آزادسازی منابع مالی ایران صحت ندارد اما با اتفاقات رخ داده طی ماه‌های اخیر نظیر واردات بیش از ۱۴۶ میلیون دز واکسن و تخصیص ارز به کالاهای اساسی و همچنین پیشنهاد دولت به منظور حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی را نشانه‌هایی در راستای وصول مطالبات مالی ما از کشور‌های دیگر است. البته مباحث پیچیده و فراوانی درمورد حذف از ۴۲۰۰ تومانی مطرح است اما ما بعنوان نشانه‌ای برای اثبات وصول مطالبات به آن اشاره کردیم. باتوجه به سواستفاده‌های زیاد از مابه‌التفاوت ارز دولتی با قیمت اصلی و همینطور افزایش رانت و رابطه در نهادهای مختلف اقتصادی کشور، منابع مالی بازگردانده

مصطفی قمری «مدیر روابط عمومی بانک مرکزی» اخیراً اذعان کرده است که حدود یک میلیارد دلار ارز برای واردات کالاهای اساسی اختصاص داده شد. اما سوالی که به وجود می‌آید این است که باتوجه به شرایط تحریم و تورم؛ چگونه؟! در همین راستا تقریباً یک ماه پیش بود که

علی نادری «مدیرعامل خبرگزاری ایرنا» خبر آزادسازی ۳/۵ میلیارد دلار ارز بلوکه شده ایران در کشورهای دیگر را در حساب توییتری خود منتشر کرد. بعد از آن زمزمه‌ها در مورد اینکه این پول از کجا و چگونه آزاد شده و چه مقدار دیگر از منابع مالی کشور در هنوز در کشورهای دیگر بلوکه شده است آغاز شد. البته در حال حاضر با توجه به سیاست‌های اتخاذ شده هیچ پاسخ مشخص و دقیقی برای این پرسش‌ها وجود ندارد اما با توجه به مصاحبه‌های مسئولین مربوطه می‌توان به گوشه‌ای از این سیاست‌ها اشاره کرد.

چندی پیش خطیب زاده «سخنگوی وزارت امور خارجه» و صفری «معاون دیپلماسی اقتصادی وزیر امور خارجه» در مصاحبه‌های جداگانه‌ای پس از تایید آزادسازی منابع مالی بلوکه شده اعلام کردند که روطب اقتصادی ما

